

به شی / په روږدهی تایبته

قونافی / چواره م - کورسی دوو م

م (2)

بابته:

رئگای برایل بو نوسین و خویندنه وه

مامۆستای بابته:

کاروڅ جوهر جلال

l o u i s
b r a i l l e

سالی خویندن 2022 - 2023

په ککه وتوانی بینین به پپی دانپیدانی نیوده ولتهی دابهش دهکرین به سهه دوو گروپی سههه کیدا:

- نابینای تهواو : نوینه رایهتی ئهوه که سهانه دهکات که توانای بینینان نییه، یان رهنگه توانای بینینان زور سنووردار بیت بۆ بهریکردنی ژیانه روژانه پشت دهبهستن به زمانی برابیل و ههستهوه رهکانی تر بۆ خویندن و خویندنهوه و ژیانکردن.

- کهم بینین: ئهوه پولهیه که نه نامهکانی تووشی نه خووشیهک دهبن که ریگری له ئاسایی بینین دهکهن که برپاره مروّف له گه لیدا له دایک بیت.

ههریهک له و دوو گروپه یاسا و تهکنیک و شیوازی جیاوازیان ههیه بۆ چاکسازی و گونجاندن له گه ل ژینگه ی دهو روبهر.

نوسینی برابیل :

ریگای برابیل: سیسته میکی نوسین و خویندنهوهیه بۆ نابینایان و کهم بیناکان، له سهه بنه مای بهر جهسته کردنی پیتهکان له سهه کاغزی تایبته به خاله بهرزهکان یان قوولهکان که ده توانریت به دهست لیدان ههستی پیکریت، ههه پیتیک به کومه لیک خالی دیار دهه بر دریت که له سهه کاغز تایبته.

تایبته مهنی فیرکاری برابیل :

1- ئهوه وسیلهیه که ئیستا نابیناکان له خویندنهوه و نوسیندا به کاریده هینن، ههروهها شیوازی که له ژمارهیهک خانه پیکهاتوه، ههروهها ههه خانهیهک دوو ستوونی تیدایه، ههه ستوونیک له سی خالی دیار پیکهاتوه، که نابینا ده توانریت به دهست لیدان بیخوینتهوه به نوکی پهجهکانی، ژماره ی خالهکانی ستوونی یه کهمی خانه که 1-2-3 له سههوه بۆ خوارهوه، و ژماره خالهکانی ستوونی دووهمی خانه که 4-5-6 له سههوه بۆ خوارهوه ههروهها ههه پیتیک، وشهیهک، ژمارهیهک، نیشانه ی خالبهندی، نیشانه ی دیاکریت، یان پیتیکی موسیقی له پیکهاتهیهکی تایبتهی ئهه پیتانه پیکدیت که دیاره.

2- ده توانریت له ریگه ی بهکار هینانی قه له میک که نووکیکی کانزای نووکاره که پیتهکان له ریگه ی کونهکانی کاغزه کهوه ده نوسیت به بهکار هینانی پلنتیکی کانزا یان دار که ژمارهیهک خانه ی برابیلی له سهه هه لکه ندراره، پاشان نوسینه که ده خوینتهوه دوا ی سو راندنی کاغزه که له پشتهوه. یان ئامیری برابیلی تهقلیدی، که ئامراز یکی کونه و خواستی نابینایان بهدی ناهینیت.

3- ئیستا تهکنه لوژیا پیتسه کهوتنیکی گه ره ی بۆ نابینایان به ده سه ته پناوه له ریگه ی په ره پیدانی تهکنه لوژیا ی کومپيوته ره وه، که نوسینی ئاسایی ده گوریت بۆ بریل له سهه هیله ئه لیکتر و نییهکان له ریگه ی بهرنامه ی خوینهری شاشه "فیرگو / فیرجو"، بۆ ئه وه ی نابینایان بتوانن ئهه زانیاری و زانیاریانه ی که پیتسه کهش ده کرین به ئاسانییهکی تهواو بخویننهوه.

پیتهکانی زمانی کوردی (ریگای برابیل)

ژمارهکانیان	پیتهکان	ژ	ژمارهکانیان	پیتهکان	ژ
۶-۲-۱	غ	۱۸	۵-۴-۳	ئ	۱
۴-۲-۱	ف	۱۹	۱	ا	۲
۶-۳-۲-۱	ڤ	۲۰	۲-۱	ب	۳
۵-۴-۳-۲-۱	ق	۲۱	۴-۳-۲-۱	پ	۴
۳-۱	ك	۲۲	۵-۴-۳-۲	ت	۵
۵-۴-۲-۱	گ	۲۳	۵-۴-۲	ج	۶
۳-۲-۱	ل	۲۴	۴-۱	چ	۷
۶-۵-۴-۳-۲-۱	ل	۲۵	۶-۵-۱	ح	۸
۴-۳-۱	م	۲۶	۶-۴-۳-۱	خ	۹
۵-۴-۳-۱	ن	۲۷	۵-۴-۱	د	۱۰
۵-۲-۱	ه	۲۸	۵-۳-۲-۱	ر	۱۱
۵-۱	ه	۲۹	۶-۴-۲	ر	۱۲
۶-۵-۴-۲	و	۳۰	۶-۵-۳-۱	ز	۱۳
۶-۵-۴-۲ ۶-۵-۴-۲	وو	۳۱	۶-۴-۳	ژ	۱۴
۵-۳-۱	ۆ	۳۲	۴-۳-۲	س	۱۵
۴-۲	ی	۳۳	۶-۴-۱	ش	۱۶
۴-۳	ئ	۳۴	۶-۵-۳-۲-۱	ع	۱۷

پیتهکانی زمانی عه‌ره‌بی (برابیل)

ژمارهکانیان	پیتهکان	ژ	ژمارهکانیان	پیتهکان	ژ
۶-۲-۱	غ	۱۹	۱	ا	۱
۴-۲-۱	ف	۲۰	۲-۱	ب	۲
۵-۴-۳-۲-۱	ق	۲۱	۵-۴-۳-۲	ت	۳
۳-۱	ك	۲۲	۶-۵-۴-۱	ث	۴
۳-۲-۱	ل	۲۳	۵-۴-۲	ج	۵
۴-۳-۱	م	۲۴	۶-۵-۱	ح	۶
۵-۴-۳-۱	ن	۲۵	۶-۴-۳-۱	خ	۷
۵-۲-۱	ه	۲۶	۵-۴-۱	د	۸
۶-۵-۴-۲	و	۲۷	۶-۴-۳-۲	ذ	۹
۴-۲	ی	۲۸	۵-۳-۲-۱	ر	۱۰
۶-۱	ه	۲۹	۶-۵-۳-۱	ز	۱۱
۴-۳	أ	۳۰	۴-۳-۲	س	۱۲
۶-۵-۲-۱	ؤ	۳۱	۶-۴-۱	ش	۱۳
۶-۵-۴-۳-۱	ئ	۳۲	۶-۴-۳-۲-۱	ص	۱۴
۲	فتحه ()	۳۳	۶-۴-۲-۱	ض	۱۵
۶-۳-۱	ضمه ()	۳۴	۶-۵-۴-۳-۲	ط	۱۶
۵-۱	کەسره ()	۳۵	۶-۵-۴-۳-۲-۱	ظ	۱۷
۵-۳-۱	الف مقصورة	۳۶	۶-۵-۳-۲-۱	ع	۱۸

واتای برایل له چیهوه هاتووه؟

-لويس برایل هاو لاتیهکی فهرنسی و نیشتهجیی پاریس بووه، لهتمهنی سئ سالی دا توشی ئیلتیهاییکی توندی چاوهکانی دهبیئت و دواچار چاوهکانی لهدهست دهدات، بهلام نابینابونی نهبوته بهر بهست لهژیانیدا ههروهها ریگریشی نهکردوه لهفیربوونی بۆ بواری میوزیک توانویهتی فیری نامیرمکانی (ئورگو.فیلون) بیئت و بهکاریان بهینیت.

-لهسالی ۱۸۱۹ توانی خهلاتی خویندن لهپاریس بهدهست بهینیت دواتر پهیههندی کرد به(پهیمانگی مناله نابیناکان) بهشیویهکی زور سهرکهوتوانه توانویهتی خویندنهکهی لهویدا تهواو بکات و دریژه بهخویندن دهدات و پلهکانی خویندن دهبریت به ئهجامیکی زور باش تا بروانامهی پهیمانگی ملکی بهدهست دهینیت.

-دوای تهواوکردنی خویندنهکهی دهبیئت بهوانهییژ لهپهیمانگاکه .

-پاشان کتیبیکی دهکرد تیدا بهشیوازیکی زبر نوسینی بۆ نابینایان شیکردهوه ، پهروهردکارهکه ویستیکی زور وای لیکرد بهردهوام ههولیدات بۆ خزمهت کردن بۆ منداله نابیناکان و لهدوای چهندین ههولی خوی، بهردهوام دهبیئت له ههولدان بۆ کارئاسانی و دانانی مهنهجیک بۆ نابینایان و لهسهرهتای سالی ۱۸۲۹ سیستهمیکی دیاریی خویندنی بۆ منداله نابیناکان دامهزراند که له ریگهیهوه ، کهسانی نابینا دهیاننوانی فیری خویندن بین، سیستهمهکه ناوی (برایل) بوو هه ناوی ئهویش کرا بهناوی نوسینه نوییهکه ئهه داهینانهگرنگ و کاریگهره گۆرنکاریهکی گهورهوه بهرچاوی له ژیانی نابینایانی ولاتهکهی و تیکرای جیهان دروست کرد کهلهئیستادا ۱۲۰ وولات ئهه سیستهمه (برایل) بهکاردههینریت بۆ خویندن (نوسین و خویندنهوهی) تاییهت به نابینایان،

-لويس برایل دوای توشبونی بهنهخۆشی (سیل) لهسالی ۱۸۵۲ کۆچی دوای کردوه.

له ریگهی ئەم خالانە ی خواره وه گرنگی برایل له فیرکردنی نابینایاندا دهخهینه روو:

- 1- برایل تاکه ئامرازه که نابیناکان بتوانن له ریگهی هوه زمانی نووسراو بخویننهوه
- 2- میتۆدی برایل ئەو ئامرازهیه که نابیناکان دهتوانن له ریگهی هوه بابهتگهلیکی ئالۆز وهک ژمیریاری، کیمیا، ئابووری مالهوه، و لیکۆلینهوه له سهراچاوه دارا 1 بیهکان بخوینن.
- 3- میتۆدی برایل (Braille) ئەو ئامرازهیه که له ریگهی هوه کهسی نابینا دهتوانیت لهیهک کاتدا دوو کهنالی دهروونی بهکاربهینیت بۆ پهیوهندیکردن لهگهڵ کهسانی تر که بریتین له قسهکردن و نووسین.
- 4- میتۆدی برایل ئەو ئامرازهیه که نابینا دهتوانیت ئەو ناوینشانانه تۆمار بکات که بۆی گرنگن، ناوینشانی کتیب، بابهت، کهسهکان... هتد، و به ئاسانی بیهیلتیهوه.
- 5- میتۆدی برایل ئەو ئامرازهیه که قوتابی نابینا دهتوانیت له قوتابخانه یان له مالهوه به بیدهنگی وانهکانی بخوینتیهوه.
- 6- برایل ئەو ئامرازهیه که نابیناکان دهتوانن له ریگهی هوه فیری ئالۆزبیهکانی زمانهکه بن، وهک رینووسی، ریزمان، خالبهندی، پرۆسۆدی و هتد.
- 7- شیوازی برایل تاکه ئامرازه که نابینا به ئاسانی دهتوانیت پهیوهندی لهگهڵ کهر کویردا بکات.
- 8- برایل تاکه ئامرازه که پاریزهری نابینا دهتوانیت له حالهتی جوړاوجوړدا داوا لیبوردن بخوینتیهوه.
- 9- شیوازی برایل تاکه ئامرازه که له ریگهی هوه کارمندی نابینا دهتوانیت خزمهتگوزاری پهیوهست به زانیاری یان داتا تاییهتهکان پیشکesh به خهک بکات.
- 10- شیوازی برایل بواره جوړاوجوړهکانی کارکردن بۆ نابینایان دهکاتهوه.

بهراورد له نیوان زمانی برایل و پرۆگرامی دهنگی :

- 1- زیان گهیاندن به گوئی. :
- هیدفون زیانکی زۆر به گوچکه دهگهیهنیت، ههروهها (رۆبهرت ئوفاک)، بهریوهبهری کلینیکی پزیشکی زانکۆی (پوردۆ له ویلایهتی ئیندیانا) و توێژههانی دیکه پشکنینیان بۆ ژمارهیهک فیرخواز ئەنجامدا و گهیشتنه ئەو ئەنجامه ی که هیدفون دهبیته هۆی زیادبوونی لهدهستدانی توانای بیستن، بهتاییهتی کاتیک دهنگهکه دهبیته زۆر بهرز.
- سهروکی بهشی زانسته پهیوهندییهکان له زانکۆی نۆرس ویستهرن له ئەمریکا رایگهیاوند، زۆرجار هیدفونهکان راستهوخۆ له گویدا دادهنرین و توند نین، بهمهش رهنگه ریگه به دزمکردنی دهنگی دهرهکی بدات، ئەمهش رهنگه گوئیگران زیاتر مهیلیان بۆ بهرزکردنهوهی دهنگی... دهنگه دهرهکییهکان داپۆشن.

له لیکۆلینهوهیهکی ئەم دواییهێ کهنهیدیدا هۆشدارێ داوه له مهترسیهکانی گوچککه، چونکه رهنگه بهشدار بیهکی بهرچاویان ههیهت له کهمبوونهوهی توانای بیستن و ئەگهری لهدهستدانی.

2- پاراستنی نهینی:

بریل تایبهتمهندییهکی نوازهێ ههیه که نابینایان به نامادهبوونی ژمارهیهکی زۆر له خهڵکهوه سهیری نامهکانیان بکهن و بگهرین و بنوسن بهیئ ئهوهی کهس روویان لئیکات یان له لایهن کهسهوه تیکبچیت یان بزانییت چی دهنوسیت یان دهخوینتتهوه.

3- تیکهلبوون لهگهڵ ئهوانی تر:

بریل یارمهتی نابیناکان دهات بۆ ئهوهی لهگهڵ کهسانی دیکهدا تیکهڵ بین به پیدانی دهرفتهی پهیوهندیکردن لهگهڵیان و گوێگرتنیان له کاتی قسهکردندا لهکاتیکدا بهدوای ئهوهی دهخوینتتهوه یان دهنوسریت بهیئ سهرقالکردن یان گوشهگیری، به پیچهوانهێ ئهوه گوشهگیریهی که بهرنامه دهنگیهکان بهسهر کهسانی نابینادا دهسهپینن که لهژیر کۆنترۆلی... گوێگرتن و سهرقالکردنی تهوای گوێ.

4- ههروهها یارمهتیدهوه بۆ دلنیابوون له سهرکهوتنی پرۆسهی تیکهڵکردنی خویندکارانی نابینا له قوتابخانه حکومییهکان به پیدانی مافی فیربوونی بیدهنگیان به هاوتا بیناکانهکانیان دوور له ژاوهژاوی دهنگ.

5- ئاسانکاری بۆ پرۆسهی خویندن: له ریگهی میتۆدی برایلهوه، فیرخووانی نابینا دهتوانیت تیبینییهکانی له پۆلدا وهربگریت و گوێ له تیبینییهکانی کهسانی دیکه بگریت و له ههمان کاتدا بیاننوسیتتهوه، ههروهها له کاتی گوێگرتن له هاوکارهکانیدا بهدوای ئهوه خالانهدا بگهریت که دهیهویت، به تایبهت به بهکارهینانی مۆدیرن ئامیرهکانی وهک ئامیری پرۆنتۆ، بچووکتیرین ئههچیندای گهوره بۆ نابینایان له جیهاندا، و بۆ گهیشتن به ههر بابتهتیکی خویندن به شیوهیهکی زۆر ئاسان.

6- پهیوهندی نوسهری: بهیئ برایل، نابینا ناتوانیت به نوسراو پهیوهندی لهگهڵ کهسانی دیکهدا بکات، جا چ به ئهجامدانی تاقیکردنهوهی نوسراو له پۆلدا، چ به نامهنوسی لهگهڵ هاوڕی بینهرهکان، یان به نوسینی بابتهت و تیبینی تایبهت.

ئەو ھۆکارانەى کارىگەرپیان لەسەر بەکارھێنانى خویندنهوى برابیل ھەيە بەسەر دوو جۆرى سەرھکيدا دابەش دەکړين: ھۆکارەکانى پەيوەست بە خودى تاک و ھۆکارەکانى پەيوەست بە ژینگە.

یەكەم: ئەو ھۆکارانەى پەيوەندیان بە تاکەوه ھەيە:.

1- تەمەن: مندالی كەم بینن كەمێك پینش تەمەنى ھەوت سالی دەست دەكات بە فیربوونی خویندنهوه، ھەروەھا باشتربوون لە پرۆسەى خویندنهوهدا دەردەكەوت دواى تەمەنى نۆ سالی، لە نزیكەى تەمەنى یازدە سالیدا مندال دەتوانیت كۆنترۆلى میكانیزمی خویندنهوه بكات و توانای ھەيە بۆ بەکارھێنانى برابیل وەك ئامرازىكى پەروەردەئەوانەى ناتوانن لە تەمەنى دوو سالیدا لێھاتووی پێویست نیشان بدن، پێویستى بە پەرەپێدانى توانای خویندنهوهى زیاتر ھەيە پەيوەست بە نامادەكارىبەھەکان بۆ خویندنهوهى گونجاو فیربوونی خویندنهوه بە ھەستکردن پەيوەندی بە پێگەشتنى ھەستەوه ھەيە و تواناکانى جۆلەى وردى پێویست بۆ خویندنهوهى برابیل.

2- زیرەكى: پێویستى بە لانی ئاستىكى كەم و ئاسایى زیرەكى ھەيە بۆ خویندنهوهى برابیل، بەو پێیەى زیرەكى بە یەكێك لە گرنگترین ھۆکارەكان دادەنریت كە كارىگەرى لەسەر ئەدای خویندنهوه ھەيە. 3- تێگەشتنى ھەستکردن: پەيوەندییەكى بەھێز ھەيە لە نێوان توانای جیاکردنهوهى شتەكان بە دەست لێدان، زیرەكى، و توانای خویندنهوهى برابیل، پێویستە پەرەپێدانى تواناکانى جیاکردنهوهى ھەستکردن و ناسینەوهى ھەستکردن بە شیوەكان، جیاکردنهوهى زبرى و قەبارە، چونكە ئەمە مندالەكە نامادە دەكات بۆ خویندنهوهى باشتر.

4- توانای زمانەوانى: ھەروەھا پەيوەندییەكى بەھێز لە نێوان زمان و دەستكەوتى خویندنهوهدا ھەيە، ھەندىك لە لىكۆلینەوهكان ئاماژەیان بەوہ کردووه كە (رێزمان، كۆتایى ھەندىك وشە، و زمان لە ریزبەندى پیتەكاندا یارمەتیدەرە لە پرۆسەى خویندنهوهدا تاک بۆ ئىستغلالکردنى ئەم ئاماژانە پەيوەستە بە توانای زمانەوانى تاکەكەسەوه، رەنگە لە مندالیدا سنووردار بێت بە بەراورد بە ھاوتەمەنى مندالی ئاسایى، مندالی نابیناش وەك ئەوانى دىكە لە رووى گەشەکردنى زمانەوانىیەوه گەشە دەكات، بەلام پێویستى بە كاتىكى زیاترە، ھەر بۆیەش توانای فیربوونی برابیلی ھەيە، بە تايبەت لە قۆناغى دەستپێکردنى فیربوونی خویندنهوهدا.

دووهم: هۆکاری ژینگهیی

1- جیاکردنهوهی تایبهتمهندییهکانی برایل: ئەو منداڵانەهی هەر له‌دایک بوونهوه نابینان، هەر له تهمهنیکی زوووهو فیردهبن ههستی دهست لێدان بۆ جیاکردنهوهی ورد به‌کار بهێنن، سه‌بارەت به‌وانه‌ی که دواتر ببینیان له‌ده‌ستده‌ن، تیگه‌یشتنی ده‌ست لێدانیان به‌شیوه‌یه‌کی لاواز گه‌شه ده‌کات.

2- شیوازی سیسته‌می برایل: به‌کار هێنانی زۆریک له‌ ئالوزییه‌کان له‌ تاقیکردنه‌وه‌کانی برایلدا ده‌بێته هۆی به‌ر به‌ست له‌ گه‌شه‌کردنی توانا‌کانی خویندنه‌وه و ره‌نگه‌ ببێته هۆی شکسته‌هێنان له‌ خویندنه‌وه‌ی برایلدا.

3- به‌هێزکردن: له‌ قوناغه سه‌ره‌تاییه‌کانی فێرکردنی برایلدا، تاک تووشی شکست و ترسی به‌رده‌وامبوون له‌ خویندنه‌وه به‌ شیوه‌یه‌ک که ره‌نگه‌ به‌ سه‌ختی بزانیته، بۆیه به‌هێزکردنی گونجاو بۆ منداڵ ره‌نگه‌ رۆلی ئهرینی هه‌بێت له‌ زالبوون به‌سه‌ر ئاسته‌نگییه‌کان و هه‌ستکردن به‌ ئاسووده‌یی و سه‌رکه‌وتوو بێت.

4- شیوازی وانه‌وتنه‌وه ده‌بێت شیوازه‌که له‌گه‌ڵ توانا و ئاستی خویندن و زیره‌کی تاکدا بگونجێت، یه‌کیک له‌ گرنگترین ره‌چاوکردنه‌کان لێرده‌ا پابه‌ندبوونه به‌و شیوازه‌ی که فیرخواز په‌نجه‌کانی تیدا به‌کار ده‌هێنێت بۆ خویندنه‌وه، وه‌ک پێشتر ئاماژه‌مان پێدا باشت‌ترین شیوازه‌که بریتیه‌ له‌ به‌کار هێنانی په‌نجه‌کانی هه‌ردوو ده‌ست، به‌ گرنگیدان به‌ ناسینه‌وه‌ی خاڵه‌ دیاره‌کان به‌ دوو په‌نجه‌ی پێشه‌وه، سه‌بارەت به‌ به‌کار هێنانی ده‌ستی‌ک و فشاردان فشاری زۆر له‌سه‌ر خاڵه‌کان کاریگه‌ری خویندنه‌وه که‌مه‌ده‌کاته‌وه

- تیبینی یه‌کان له‌سه‌ر فێرکردنی ریگای برایل له‌لای منداڵان:

کۆمه‌لیک تیبینی ئەم دوا‌یه‌ له‌ فێرکردنی برایلدا ده‌رکه‌وتوون له‌ ئەنجامی لیکۆلینه‌وه له‌م بواره‌دا و دیارترینیان له‌م تیبینیانه بریتین له:

1- ته‌رکیز له‌سه‌ر خودی منداڵه‌که.

شیواز و شیوازه‌کانی فێرکردنی خویندنه‌وه له‌ ماوه‌ی چه‌ند سالی رابردوودا سه‌رنجیان له‌سه‌ر خودی منداڵ بوو، نه‌ک ته‌نها له‌ رووی زانین و توانای فێربوون، به‌لکه‌ له‌ ریگه‌ی به‌شداری چالاکانه‌ی خویندکار و پشت‌به‌ستن به‌ خۆی.

2- پیدانی زانیاری ده‌رباره‌ی ژینگه‌ی ده‌وروپه‌ری قوتابی.

هه‌روه‌ها جه‌ختی له‌وه کرده‌وه که خویندکار بنکه‌یه‌کی زانیاری به‌هیزی هه‌بێت سه‌بارەت به‌ ژینگه‌ی ده‌وروپه‌ری کاتی‌ک ده‌ست ده‌کات به‌ فێربوونی خویندنه‌وه، ئەو قوتابیانه‌ی که زانیارییه‌کی به‌هیزیان له‌سه‌ر ژینگه‌ نییه‌ رووبه‌رووی کێشه‌ ده‌بنه‌وه له‌ فێربوونی خویندنه‌وه، و له‌وانه‌یه ئەم کێشانه به‌رده‌وام بن له‌گه‌ڵ ئەم کێشانه بریتین له‌ کێشه‌ی تیگه‌یشتن و کێشه‌کانی وشه‌سازی.

3- دوورکه‌وتنه‌وه له‌ نه‌به‌ستراکت.

ئهو هۆکارانهی کاریگهرييان لهسهر كهسايهتی نابینایان ههیه:

1- کاتی رودانی پهکهوتوویهکه:

تەمەنی گەرنگ بۆ روودانی لاوازی بینین و نهخۆشیهکان له تەمەنی 5 پینج سالیادیه ، چونکه منداڵ لهم تەمەنه وابهستهی ئهوه دهبیته که به تهواوی پشت بهسهتیت به کهسانی تر و ههستهکانی تر له بهدهستهینانی ئەزموون و تیگهیشتن له جیهانی دهوروبهری. بهپنچهوانهوه نابینابوون لههواوی ئەم تەمەنه ئاسانکاری دهکات بۆ وهبیر هینانهوهی زانیاری و بیرۆکهی بینراو و سود لیوهگرتن لییان له پیکهینانی چهک و فیرووندا.

1- پلهی لاوازی بینین:

رادهی لاوازی بینین کاریگهری لهسهر زۆریک له چالاکیهکانی تاک ههیه، وهک توانای ئاراستهکردن و جوولهی، تا چهند ئهرکهکانی ژیانی روژانه ئههجام دهکات، تا چهند سوود له شیوازهکانی فیروون و مردهگریته و تا چهند پشتی پیده بهسهتیت لهسهر خۆی. لهو شوینانهی که ئامادهکاری و توانای نابیناکان بهپنی پله جیاوازهکانی لهدهستدانی بینین دهگوریت، بهتهواوی یان بهشیک، ئهو کهسهی پاشماوهی بینین ههیه دهتوانیت تا رادهیهک پشت بهخۆی بهسهتیت و بهشداری زۆریک له بارودوخی کۆمه لایهتی و پهروهردهی و پیشهیی بکات، به پینچهوانهینابینا که ناتوانیت به تهواوی ببینیت.

3- ههلوئسته کۆمه لایهتییهکان بهرامبهر بهکههه بین و نابینا:

ههلوئسته تاکهکانی دهوروبهری نابینا کاریگهری لهسهر بیرکردنهوهو کهسایهتی و تاییهتەندیهکانی نابینا ههیه و چونکه بیرکردنهوه و تیروانینی نابینا زیاتر به ئاراستهی پشتگوئخستن، رهتکردنهوه، ، یان میهرهبنای زیادهوهی و بهزهیی و پاراستنی زیاده. ئەم مهیلانه دهبنه هۆی گرژی و بیزاری و ههستکردن به دلهر اوکی و نهبوونی متمانه بهخۆبوون لهلای نابینا، له کاتیکدا زالبوون بهسهر ئەم جۆه له بیرکردنهوه یارمهتی دههه بۆ بهدهستهینانی سهربهخۆیی و ههستکردن به خۆبژیوی و متمانه بهخۆبوون.